

ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ

DOI 10.33930/ed.2019.5007.49(4-6)-9

УДК 373.2.091.12:005.963.2-051

КОУЧИНГ В СИСТЕМІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

COACHING IN THE SYSTEM OF PRESCHOOL EDUCATION

І.О. Луценко

Актуальність теми дослідження. Сучасна освіта є важливим ресурсом, потенціал якого здатний забезпечити інноваційний розвиток суспільства. Для цього розвиток освіти має набувати випереджального характеру, що потребує імплементації нових технологій управління закладами освіти. Сучасним способом впровадження змін у систему управління є коучинг.

Постановка проблеми. Щоб розвиток дошкільної освіти мав випереджальний характер має бути впроваджена інновація, що охопить систему освіти як певну цілісність. Інновація має охопити механізми та інструменти регулювання системи відносин, комунікацій і взаємодій між управлінцями і працівниками, усіма учасниками освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічні засади розвитку коучингу в Україні дослідили В. Брич, М. Нагара. Вчені визначили коучинг як конвергований стиль управління.

У системі освіти коучинг досліджується у сфері вищої освіти (В. Зеленін, О. Антонюк), підготовки вихователів для закладів дошкільної освіти (Т. Фасолько, А. Ковтун, Т. Гужанова, Л. Остапко, Ю. Семеняко), післядипломної освіти (В. Сидоренко), інклюзивної освіти (Т. Скрипник, К. Бірюкова). Визначено принципи впровадження коучингу, позитивний вплив педагогічного і освітнього коучингу на процес навчання, мотивацію здобувачів освіти.

Постановка завдання. Обґрунтувати доцільність впровадження

Urgency of the research. Modern education is an important resource with the potential to ensure innovative development of society. For this purpose, the development of education should be proactive, which requires the implementation of new technologies for managing educational institutions. Coaching is a modern way to introduce changes in the management system.

Target setting. For the development of preschool education to be ahead of the curve, an innovation must be introduced that will cover the education system as a whole. The innovation should include mechanisms and tools for regulating the system of relations, communications and interactions between managers and employees, and all participants in the educational process.

Actual scientific researches and issues analysis. The methodological foundations for the development of coaching in Ukraine were studied by V. Brych and M. Nagara. They defined coaching as a converged management style.

In the education system, coaching is studied in the field of higher education (V. Zelenin, O. Antoniuk), training of educators for preschool education institutions (T. Fasolko, A. Kovtun, T. Guzhanova, L. Ostapko, Y. Semenyako), postgraduate education (V. Sydorenko), inclusive education (T. Skrypnyk, K. Biriukova). The principles of coaching implementation, the positive impact of pedagogical and educational coaching on the learning process, and the motivation of students are determined.

The research objective is to substantiate the feasibility of introducing

коучингу в системі дошкільної освіти, розкрити потенціал застосування коучингових технологій в закладі дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. В освітній діяльності закладу дошкільної освіти коучинг може бути використаний і як стиль управління закладом, і як підхід, що трансформує освітній процес.

Запропоновано використовувати коучингові технології за такими напрямками діяльності: управління закладом дошкільної освіти; співробітництво закладу дошкільної освіти з батьками; формування у дітей-здобувачів дошкільної освіти компетентностей за різними освітніми напрямками. Розкрито цілі використання коучингових технологій за визначеними напрямками та наведено приклади застосування коучингових технологій: активне слухання, потужні запитання, технологія "GROW".

Висновки. Методологія коучингу широко використовується у різних сферах суспільного життя. Аналіз досліджень свідчить про стрімкий розвиток коуч-підходу, перспективність його впровадження в системі дошкільної освіти, зокрема у закладі дошкільної освіти.

Ключові слова: заклад дошкільної освіти, коуч-підхід, коучингові технології, освітній коучинг, педагогічний коучинг, система дошкільної освіти.

coaching in the system of preschool education, to reveal the potential of using coaching technologies in preschool education.

The statement of basic materials. In the educational activities of preschool education institutions, coaching can be used both as a style of institution management and as an approach that transforms the educational process.

It is proposed to use coaching technologies in the following areas of activity: management of preschool education institution; cooperation of preschool education institution with parents; formation of competencies in children-applicants of preschool education in various educational areas. The goals of using coaching technologies in the identified areas are revealed and examples of the use of coaching technologies are given: active listening, powerful questions, "GROW" technology.

Conclusions. *The coaching methodology is widely used in various spheres of public life. The analysis of research shows the rapid development of the coaching approach, the prospects for its implementation in the system of preschool education, in particular in preschool education.*

Keywords: *preschool education institution, coaching approach, coaching technologies, educational coaching, pedagogical coaching, preschool education system.*

Актуальність теми. Сучасний світ, глобальні процеси, що відбуваються в ньому, неминуче впливають на освіту. Так, за свідченням С. Пролєєва, відбувається перехід від стану "всезагальної освіченості" до локалізації освіченості в спеціалізованих групах та середовищах як характерного тренду глобальної дійсності. С. Пролєєв називає це феноменом "освітнього архіпелагу" [7]. Вивчення ролі освіти в глобалізованому світі дає змогу виділити такі її функції, як: відтворення суспільства, трансляція його культурного досвіду та знань; скасування, перетворення наявних життєвих та соціальних форм. Тому освіта, на думку В. Шамрай, є основним ресурсом, який забезпечує потенціал інновацій та розвитку [12].

Підкреслюючи необхідність формування інноваційної людини В. Кремень, В. Луговий, П. Саух стверджують, що розвиток освіти має бути випереджальним. Вчені розглядають науку і освіту як основу інноваційного людського розвитку. В системі освіти вчені виділяють такі три основних складники: інституційна, що охоплює нормативно-правове забезпечення; мережа закладів освіти, органи управління у сфері освіти, інші учасники

освітньої діяльності, які забезпечують функціонування системи; механізми та інструменти регулювання відносин між усіма зацікавленими сторонами [5].

Водночас важливо зауважити: щоб розвиток освіти мав випереджальний характер спочатку має відбутися імплементація в систему освіти нових технологій управління закладами освіти, що спрямовані на залучення педагогічних працівників до прийняття управлінських рішень, більш повне і якісне використання їхнього особистісного потенціалу, реалізацію інтересів, розвиток мотивації до професійного зростання. Сучасним способом впровадження змін у систему управління персоналом, на думку В. Брич, М. Нагара, є коучинг, який спрямований на покращення рівня освіти, знань, кваліфікації, компетенції, продуктивності праці та креативного потенціалу працівників [1].

Постановка проблеми. Відповідно до статті 5 Закону України “Про дошкільну освіту” систему дошкільної освіти становлять: заклади дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності, наукові і методичні установи, органи управління освітою, освіта та виховання в сім’ї [2].

Як у будь-якій системі, між вище названими елементами системи дошкільної освіти, згідно теорії систем, мають існувати тісні взаємозв’язки і взаємовпливи. Так, всередині системи відбувається взаємовплив елементів на систему і системи на структурні елементи. Отже, якщо система це – упорядкована певним чином множинність елементів, які взаємопов’язані між собою і утворюють певну цілісну єдність [4], введення управлінських змін на рівні одного елемента системи освіти не буде мати необхідного результату. Тому впровадження інновацій в освіті має стосуватися всіх елементів освітньої системи і взаємодій між ними.

Щоб освіта в цілому і, зокрема дошкільна освіта, набули випереджального розвитку, стала джерелом виникнення інновацій, в освітню систему також має бути впроваджена інновація, що здатна охопити систему освіти як певну цілісність, охопити механізми та інструменти регулювання системи відносин, комунікацій і взаємодій між управлінцями і працівниками, усіма учасниками освітнього процесу. Припускаємо, що такою інновацією є освітній коучинг.

Методологічні засади коучингу, інструментарій, що використовується у коучинговому процесі не тільки не суперечать парадигмі сучасної освіти, а, навпаки, добре співвідносні і доповнюють її. Широкий спектр методологічного підґрунтя сучасного коучингу, а це – менеджмент, бізнес-консультування, філософія, логіка і психологія [1], забезпечує його відповідність різним галузям знань і спеціальностей, а також рівням освіти, та дає змогу гнучко враховувати специфіку структурних складових, що становлять систему дошкільної освіти.

Системі дошкільної освіти потрібна інновація, що здатна впливати на характер відносин, взаємодій і комунікацій, які відбуваються в середині складових системи, а також впливати на характер відносин, взаємодій і комунікацій між самими елементами, що становлять систему. Наприклад, між закладами дошкільної освіти і органами управління освітою, працівниками закладу дошкільної освіти і директором закладу, а також між усіма учасниками освітнього процесу. Це, на наш погляд, можливо, якщо інтегрувати коучинг як стиль менеджменту [1] і коуч-підхід, що системно поєднує, організовує та впроваджує інноваційну методологію, філософію, методи, методики й технології та трансформує освітній процес [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічні засади розвитку коучингу в Україні дослідили В. Брич, М. Нагара. Вчені визначили

коучинг як поняття, що охоплює широке коло взаємопов'язаних соціально-організаційних, психологічних, педагогічних і економічних проблем. Аналізуючи коучинг як конвергований стиль управління, В. Брич, М. Нагара зробили висновок про те, що при вивченні його сутності доцільно спиратися на системний, функціональний, процесний, синергетичний підходи [1].

В. Сидоренко пропонує використовувати педагогічний коучинг в системі післядипломної освіти з метою підвищення якості освітніх послуг і забезпечення на цій основі конкурентоспроможності педагогічних працівників відповідно до європейських стандартів і найкращих вітчизняних традицій. Педагогічний коучинг вчена розглядає як технологію науково-методичного супроводу, що є системою андрогогічних, акме-синергетичних принципів і прийомів. Авторка обґрунтовує педагогічний коучинг як інноваційну технологію, яка сприяє підвищенню якості підготовки, перепідготовки та підвищенню кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти, формуванню у них педагогічної дії нової якості, здатності безперервно навчатися протягом усього життя. Одним із завдань впровадження педагогічного коучингу визначено організацію єдиного диференційованого акмеологічного освітнього простору, системність і неперервність розвитку педагогічної майстерності за індивідуальною освітньою траєкторією. Це можливо за умови реалізації таких концептуальних інноваційних підходів до професійної підготовки, як: акме-синергетичний, акмеографічний, акмеоцентричний, андрагогічний, аксіологічний, герменевтичний, діяльнісно-творчий, коучинг-підхід, компетентнісно орієнтований, системний [8].

Неперервний експертний коучинг для підвищення компетентності учасників інклюзивного процесу в закладах освіти дослідили Т. Скрипник, К. Бірюкова [10]. Їхнє дослідження підтвердило універсальний характер коучингу, можливості його використання у різних форматах.

Різницю між педагогічним і освітнім коучингом окреслили В. Зеленін, О. Антонюк. Так, педагогічний коучинг розуміється авторами як інструмент у форматі окремих прийомів і технологій. Освітній коучинг трактується ширше: як системна модель партнерства, коуч-процес, стиль побудови комунікації, коуч-підхід, метод управління освітнім процесом, що системно поєднує, організовує та впроваджує інноваційну методологію, філософію, методи, методики та технології. Дослідники визначили коучинг як акмецентричний процес, який допомагає окремим людям, групам і командам реалізовувати свій потенціал найбільш ефективним способом; як акмецентричну систему інноваційних педагогічних технологій, модель спільної педагогічної діяльності з проектування, організації та проведення навчального процесу [3].

Цінним у проведеному дослідженні, на наш погляд, є те, що предметом вивчення виступили особливості застосування коуч-технологій в освіті. Зокрема учасники дослідження попри позитивні результати зазначили брак мотивації, енергії та часу [3]. У рамках проведеного дослідження, автори розглядали освітній коучинг як структуровану взаємодію у трьох вимірах: коуч-відносини викладач – викладач; коуч-відносини викладач – здобувач освіти; коуч-відносини здобувач освіти – здобувач освіти. Очевидно, що брак енергії та часу виникає передусім у викладача, а, отже, для реалізації викладачем коуч-відносин необхідно виділяти додатковий час і відповідні ресурси. Інша справа, якщо технологічний ланцюг коучингу, функції і обов'язки коуча реалізує спеціально запрошений для цього фахівець чи коуч, який займає відповідну посаду.

Схожий шлях щодо використання коучингу у підготовці вихователя закладу дошкільної освіти обрали автори Т. Фасолько, А. Ковтун, Т. Гужанова, Л. Остапко, Ю. Семеняко [11]. На думку авторів публікації, роль коуча мають взяти на себе психологи психологічної служби закладу або викладачі кафедри психології. Їхні дії відбуваються у межах програми “Виховання та навчання майбутніх вихователів ЗДО засобами наставництва та коучингу”. Рольове залучення коуча полягає у тому, що майбутній вихователь разом з наставником та коучем розробляє індивідуальну програму професійного розвитку. Далі має відбуватися активна участь викладача-наставника та коуча в аналітичній діяльності, що спрямовується на пошук оптимальних шляхів професійного розвитку майбутніх вихователів [11]. Як бачимо, застосування коучингу та наставництва за такою програмою викликано тим, що у майбутніх вихователів недостатньо знань та досвіду, щоб самостійно розробити програму професійного розвитку та обрати оптимальні шляхи для її реалізації. Тож коучинговий процес обумовлений цими обставинами і завданнями.

Постановка завдання. Мета статті: обґрунтувати необхідність впровадження коучингу в системі дошкільної освіти, розкрити потенціал застосування коучингових технологій в закладі дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досліджуючи коучинг як стиль управління людськими ресурсами, сучасну персонал технологію, В. Брич та М. Нагара наводять такі принципи коучингу: усвідомлення та відповідальність; самостійність; взаємозв'язок; подолання опору змінам; рівноправність; поетапний розвиток; моніторинг [1]. Аналіз змісту цих принципів засвідчує їх актуальність як для поточного воєнного періоду, так і для оновлення характеру зв'язків, взаємодій, комунікацій між складниками системи дошкільної освіти у наступному відрізку часу, коли відбуватиметься відновлення системи дошкільної освіти на всій території України.

Урахування специфіки впровадження педагогічного коучингу в системі післядипломної освіти шляхом розроблення принципів побудови відкритої освіти дорослих, вихідних ідей андрагогічного навчання здійснила В. Сидоренко. Зокрема вчена виділила такі принципи: неперервності; системності; гуманізації; варіативності; модульності; гнучкості і мобільності; випереджувального професійного розвитку; мережевої діяльності; раціонального поєднання самостійності і творчої активності; індивідуалізації та диференціації; організаційної динамічності; гнучкості і партнерства; технологічності; науково-методичного супроводу; відсутності експертної позиції; поетапного розвитку; ієрархічності розвитку; моніторингу якості; усвідомленої перспективи [8]. Їх аналіз засвідчує, що українська освіта в цілому готова до впровадження коучингу, адже частина цих принципів є такими, що перевірені педагогічною практикою і традиційно реалізуються в освітній діяльності.

Водночас висновки, зроблені за результатами досліджень з впровадження коучингу [1; 3], свідчать, що коучинговий процес є трудомістким і потребує значних ресурсів, зокрема часових. Отже, необхідна поступова інтеріоризація коучингу в систему освіти. Це можна зробити якщо інтегрувати існуючі в освіті погляди на коучинг: як на коуч-підхід, який має необхідні для інтеграції точки перетину з такими відомими в освіті підходами, як: особистісно-орієнтований, діяльнісний, індивідуальний, компетентнісний та інші, так і на доцільність практики застосування окремих технологій залежно від специфіки закладу освіти, поставленої мети, етапу освітнього процесу тощо.

Розглянемо особливості застосування коуч-технологій на рівні такого складника системи дошкільної освіти як заклад дошкільної освіти, в освітній діяльності якого коучинг може бути використаний і як стиль управління закладом, і як підхід, що трансформує освітній процес. Пропонуємо у закладі дошкільної освіти використовувати коучингові технології за такими напрямками діяльності:

- управління закладом дошкільної освіти;
- співробітництво закладу дошкільної освіти з батьками;
- формування у дітей-здобувачів дошкільної освіти компетентностей за різними освітніми напрямками.

Здійснюючи управління, директор закладу дошкільної освіти може застосовувати коучингові технології для досягнення таких цілей:

- забезпечення якості дошкільної освіти;
- розроблення плану роботи закладу на рік;
- об'єднання зусиль різних груп працівників закладу для досягнення мети і реалізації програми розвитку закладу;
- створення позитивної підтримуючої атмосфери в колективі;
- створення умов для розкриття професійного і особистісного потенціалу працівників закладу;
- здійснення самонаставництва з метою саморозвитку.

Зокрема для кращого розкриття професійного і особистісного потенціалу працівників, а також власного потенціалу і саморозвитку, директор може використовувати такі коучингові технології, як:

- активне слухання: директор враховує контекст, особистість, оточення, досвід, освіту, цінності та переконання працівника, щоб краще розуміти, що впливає на хід його думок, їх зміст;
- використання потужних запитань до працівника щодо його способу мислення, цінностей, потреб, прагнень та переконань, які допомагають працівникові глибше досліджувати свої думки, переконання, вивчати простір поза межами поточного мислення;
- критерії SMART як технологія формування мети, цілей, завдань освітньої діяльності закладу дошкільної освіти, оцінка їх якості [6];
- тестові методики: “Колесо життєвого балансу”, “Оцінювання за шкалою від 1-го до 10-ти”;
- мозковий штурм;
- селф-коучинг [9].

Реалізуючи такий напрям освітньої діяльності закладу дошкільної освіти як налагодження співробітництва з батьками, педагогічні працівники мають змогу використовувати коуч-технології для досягнення таких цілей, як:

- розвиток усвідомленості та відповідальності батьків за виховання, освіту і розвиток дітей;
- мотивація батьківського партнерства та побудова співробітництва на принципах партнерської взаємодії;
- залучення батьків до участі в освітньому процесі;
- навчання батьків кращому розумінню своїх дітей та їхніх потреб;
- покращення професійної комунікації, спрямування її на співробітництво;
- навчання батьків довірливої комунікації і взаємодії з дітьми.

Під час взаємодії з батьками також можна успішно застосовувати такі коуч-технології, як: активне слухання, потужні запитання. Пропонуємо

розглянути особливості використання технології “GROW” в процесі спільного планування з батьками майбутньої взаємодії у форматі партнерства. Ця технологія полягає у використанні потужних запитань у певній послідовності, що забезпечує технологічний ланцюг, який розпочинається з формування мети, продовжується аналізом наявних ресурсів, розробленням варіантів її досягнення та вибором найкращого варіанту й завершується реалізацією запланованого. Наведемо ці технологічні етапи та опірні запитання.

Технологія “GROW”. I етап Goal – постановка мети. Як опірні можуть бути використані такі запитання: Чого ми прагнемо? Які напрями ми обираємо? Яка наша довгострокова мета? Чому ця мета важлива для нас? Наскільки від кожного з нас залежить досягнення мети? Як ми дізнаємося, що досягли своєї мети? Чи зможемо ми досягти результату за відведений час? Якими можуть бути наслідки якщо не досягнемо мети? Які можливості у нас з’являться якщо досягнемо мети?

II етап Reality – аналіз реальності. Як опірні можна використати такі запитання: У якій ситуації ми зараз знаходимося? Які ресурси є у нашому розпорядженні? Що зроблено на цей момент? Які наслідки мали ці дії? Які ресурси нам потрібні для досягнення мети? Чи є у нас необхідні ресурси для досягнення мети? Що ще може вплинути на процес досягнення мети?

III етап Options – розробка варіантів дій. Як опірні можуть бути використані такі запитання: Що може нам допомогти вирішити проблему? Які дії для вирішення проблеми потрібно зробити? Чи є у вас пропозиції? Які дії ви зможете здійснити? Чи цікаво вам дізнатися мою думку? Яких варіантів дотримуетесь ви? Які з рішень зацікавили вас? Скільки часу потрібно для вирішення кожного завдання? Яка послідовність дій є оптимальною? Які способи ще можна використати?

IV етап Will – фокусування уваги на досягненні мети, реалізації запланованої дії. Як опірні можна використати такі запитання: Що ми вибираємо для досягнення мети? Чи працюватимуть обрані варіанти? Яким буде перший крок для здійснення обраного варіанту? Які наступні дії? Які труднощі можуть нам перешкодити? В якій підтримці ми відчуваємо потребу? Хто може надати нам необхідну підтримку?

Коуч-технології також можуть бути використані з метою формування освітніх компетентностей. Ураховуючи спрямованість коучингу на розвиток усвідомленості та відповідальності, пропонуємо застосовувати запитання до дітей, зокрема за змістом таких освітніх напрямів, як: “Особистість дитини”, “Дитина в соціумі”. З метою спрямування уваги дитини на її внутрішній світ можна запропонувати такі запитання: Які твої улюблені ігри? Якої думки ти про себе? Що тобі подобається в собі? Як ти зрозумів, що ти хороший/сміливий? Що ти вмієш робити гарно? Про що ти мрієш? Чого ти хочеш навчитися? Чого ти хочеш/не хочеш? Як ти зрозумів, що ти цього хочеш/не хочеш? Як ти зрозумів, що в тебе це вийде/не вийде?

Задля навчання дитини визначати свою ціль і розробляти план щодо її досягнення можна поставити такі запитання: Якого результату ти хочеш досягти? Що ти можеш зробити, щоб досягти такого результату? Які кроки ти можеш зробити, щоб досягти своєї мети? Що може завадити здійсненню твого плану? Як ти можеш подолати перешкоди? Хто тобі може допомогти подолати перешкоди і досягти мети?

Як бачимо, коучингові технології мають широкий спектр для застосування в освітній діяльності закладу дошкільної освіти та управлінській діяльності.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших

розвідок. Методологія коучингу широко застосовується у різних сферах суспільного життя: економічній, соціальній, освітній. Це свідчить про стрімкий розвиток коуч-підходу, перспективність його запровадження в системі дошкільної освіти. Водночас впровадження коучингу в системі дошкільної освіти, безпосередньо в освітньому процесі має відбуватися за визначеними принципами.

Результати досліджень, що проведені на сьогоднішній день у сфері освіти, є необхідним обґрунтуванням запропонованих у статті напрямів застосування коуч-технологій в закладі дошкільної освіти. Так, учасниками освітнього коучингового процесу є як дорослі (працівники закладу освіти, батьки), так і діти-здобувачі дошкільної освіти.

Перспективи подальших розробок вбачаємо у розробленні методичних рекомендацій щодо застосування коуч-технологій в закладі дошкільної освіти.

Список використаних джерел:

1. Брич, В & Нагара, М 2009, 'Методологічні засади розвитку коучингу в Україні', *Україна: Аспекти праці*, № 1. с.18–23.
2. Закон України "Про дошкільну освіту" 2001, Документ 2628-III, *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, № 49, ст. 259. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>>. [29 Травень 2024].
3. Зеленін, ВВ & Антонюк ОІ 2022, 'Освітній коучинг як акмецентрична система інноваційних педагогічних технологій', *Наукові перспективи*, № 10 (28). Доступно: <<https://www.academia.edu/90210779/%D0%99>>. [29 Травень 2024].
4. Йолон, П 2002, 'Загальна теорія систем', *Філософський енциклопедичний словник*, Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України: Абрис, 742 с.
5. Кремень, ВГ, Луговий, ВІ & Саух, ПЮ 2020, 'Освіта і наука - основа інноваційного людського розвитку. Пропозиції НАПН України до стратегії людського розвитку', *Вісник НАПН України*, № 2 (2). Доступно: <<https://doi.org/10.37472/2707>>. [28 Травень 2024].
6. Луценко, І 2023, 'Формування мети, цілей, завдань освітньої діяльності закладу дошкільної освіти, оцінка їх якості: модифікація критеріїв SMART', *Освітній дискурс: збірник наукових праць*, 43(1-3). с. 73-84.
7. Пролеєв, С 2019, 'Шанси освіти у глобальному світі', *Філософія освіти*, Т.2, № 25. с. 35–55.
8. Сидоренко, ВВ 2014, 'Педагогічний коучинг як інноваційна технологія науково-методичного супроводу професійно-особистісного розвитку вчителя в системі післядипломної освіти', *Наукова скарбниця освіти Донецчини*. № 3 (14), с. 13-19.
9. Сидоренко, ВВ 2020, Селф-коучинг (самонаставництво) як технологія професійного розвитку педагога Нової української школи : спецкурс, Київ: *Агроосвіта*, 94 с.
10. Скрипник, Т & Бірюкова К 2018, 'Неперервний експертний коучинг для підвищення компетентності учасників інклюзивного процесу в закладах освіти', *Неперервна професійна освіта: теорія і практика (серія: педагогічні науки)*. 62 (1), с. 23-29.
11. Фасолько, ТС, Ковтун, АВ, Гужанова, ТС, Остапко ЛО & Семеняко, ЮБ 2023, 'Використання сучасних педагогічних технологій в дошкільній освіті: наставництво та коучинг у підготовці вихователя ЗДО', *Вісник науки та освіти*. № 8 (14), с. 807-820.
12. Шамрай, ВВ 2016, 'Освіта та політика в глобалізованому світі', *Філософія освіти. Philosophy of Education*, № 2 (19), с. 75-87.

References:

1. Brych, V & Nahara, M 2009, 'Methodological foundations of coaching development in Ukraine', *Ukraine: Aspekty pratsi*, № 1. s.18–23.

2. **Zakon Ukrainy “Pro doshkilnu osvitu” (Law of Ukraine “On preschool education”)** 2001, Dokument 2628-III, *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*, № 49, st. 259. Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>>. [29 Traven 2024].
3. **Zelenin, VV & Antoniuk OI 2022, ‘Osvitnii kouchynh yak akmetsentrychna systema innovatsiinykh pedahohichnykh tekhnolohii (Educational coaching as an acme-centric system of innovative pedagogical technologies)’**, *Naukovi perspektyvy*, № 10 (28). Dostupno: <<https://www.academia.edu/90210779/%D0%99>>. [29 Traven 2024].
4. **Yolon, P 2002, ‘Zahalna teoriia system (General theory of systems)’**, *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk*, Kyiv : Instytut filosofii imeni Hryhoriiia Skovorody NAN Ukrainy : Abrys, 742 s.
5. **Kremen, VH, Luhovyi, VI & Saukh, PIu 2020, ‘Osvita i nauka osnova innovatsiinoho liudskoho rozvytku. Propozytzii NAPN Ukrainy do stratehii liudskoho rozvytku (Education and science are the basis of innovative human development. Proposals of the National Academy of Sciences of Ukraine to the strategy of human development)’**, *Visnyk NAPN Ukrainy*, № 2 (2). Dostupno: <<https://doi.org/10.37472/2707>>. [28 Traven 2024].
6. **Lutsenko, I 2023, ‘Formuvannia mety, tsilei, zavdan osvitoi diialnosti zakladu doshkilnoi osvity, otsinka yikh yakosti: modyfikatsiia kryteriiv SMART (Formation of the purpose, goals, tasks of the educational activity of the preschool education institution, assessment of their quality: modification of the SMART criteria)’**, *Osvitnii dyskurs: zbirnyk naukovykh prats*, 43(1-3), s. 73-84.
7. **Proleiev, S 2019, ‘Shansy osvity u hlobalnomu sviti (Chances of education in the global world)’**, *Filosofiiia osvity*, T.2, № 25, s. 35-55.
8. **Sydorenko, VV 2014, ‘Pedahohichni kouchynh yak innovatsiina tekhnolohiia naukovometodychnoho suprovodu profesiino-osobystisnoho rozvytku vchytelia v systemi pisliadyplomnoi osvity (Pedagogical coaching as an innovative technology of scientific-methodological support of professional and personal development of a teacher in the system of postgraduate education)’**, *Naukova skarbnitsia osvity Donechchyny*, № 3 (14). s. 13-19.
9. Sydorenko, VV 2020, Self-kouchynh (samonastavnytstvo) yak tekhnolohiia profesiinoho rozvytku pedahoha Novoi ukrainskoi shkoly : spetskurs (), Kyiv: *Ahroosvita*, 94 s.
10. **Skrypnyk, T & Biriukova K 2018, ‘Neperervnyi ekspertnyi kouchynh dlia pidvyshchennia kompetentnosti uchasykiv inkluzyvnoho protsesu v zakladakh osvity (Continuous expert coaching to increase the competence of participants of the inclusive process in educational institutions)’**, *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka (seriia: pedahohichni nauky)*, 62 (1), s. 23-29.
11. **Fasolko, TS, Kovtun, AV, Huzhanova, TS, Ostapko LO & Semeniako, YuB 2023, ‘Vykorystannia suchasnykh pedahohichnykh tekhnolohii v doshkilnii osviti: nastavnytstvo ta kouchynh u pidhotovtsi vykhovatelii ZDO (Using modern pedagogical technologies in preschool education: mentoring and coaching in the preparation of a special education teacher)’**, *Visnyk nauky ta osvity*, № 8 (14), s. 807-820.
12. **Shamrai, VV 2016, ‘Osvita ta polityka v hlobalizovanomu sviti (Education and politics in the globalized world)’**, *Filosofiiia osvity. Philosophy of Education*, № 2 (19), s. 75-87.